

MODERNIZAREA LEXICULUI SPECIALIZAT. PUNCTE DE VEDERE

ANGELA BIDU-VRANCEANU
Universitatea din București

0. Pornind de la cercetări mai ample întreprinse asupra terminologiilor românești din secolele al XIX-lea și al XX-lea, am selectat câteva probleme privind *modernizarea* lor, pe care voi încerca să le precizez ca interpretare (I) în relație cu o serie de exemple concrete (II). Ipoteza de la care pornesc este că aprecierile nediferențiate privind *modernizarea* terminologiilor românești, atribuite global secolelor al XIX-lea și al XX-lea neglijează particularități importante de care trebuie să ținem seama.

Demonstrăm diversitatea problemelor evolutive privind terminologiile românești se poate face din mai multe perspective: formarea și relația dintre *domenii* și *subdomenii* terminologice, reflectarea denumirilor corespunzătoare în dicționarele epocii, aprecierea evoluției conceptual-semantice în raport cu exprimarea lor. Sursele utilizate sunt *dicționarele*, confruntate cu *textele* specializate și cu alte descrieri din bibliografia de specialitate. Susțin importanța analizei conceptual-semantice, a evoluției din acest punct de vedere, corelat cu alte aspecte pentru a demonstra formele, gradele și etapele *specializării* și *modernizării* terminologiilor românești, acceptate ca tendințe generale, dar care nu pot fi atribuite nediferențiat.

Etapel delimitate, admise în general de specialiști sunt între anii 1840–1860, 1860–1900, 1900–1950, 1950 până în prezent.

Evoluția lexicului specializat românesc a fost apreciată după mai multe criterii, propuse de terminologia din ultimele decenii, ca o știință interdisciplinară preocupată de studiul termenilor. Primul factor de care se ține seama este delimitarea *domeniului* ca reflectare a stadiului cunoașterii în raport cu care se impun cunoștințele și anumite forme de expresie specifice. Delimitarea domeniului depinde în mare măsură de alți factori extralingvistici, precum personalitățile culturale și științifice, colile și universitățile, asociațiile științifice, textele specializate și presa. Impunerea termenilor se face prin *definirea univocă*, care este un factor foarte important. Formele prin care se realizează definirea și impunerea termenilor variază mult de la o epocă la alta. Analizele efectuate arată că în secolul XIX existau numai anumite domenii, că unele dintre ele au dezvoltat subdiviziuni (matematica, medicina), iar în alte cazuri specializarea s-a făcut pornind de la subdomenii, ierarhizarea realizându-se mai târziu. Relația dintre domenii și subdomenii este o formă de a urmări *specializarea terminologiilor*, care se corelează în mare măsură cu *modernizarea* lor, reprezentând împreună *tendințele caracteristice* celor două secole studiate, dar în forme, grade și etape diferite. Vom arăta mai întâi (I) cum este în eleas *modernizarea* de specialiști care s-au ocupat de evoluția limbii române literare și, implicit, a lexicului specializat.

I. Interpretarea *modernizării* lexicului specializat românesc variază în funcție de aspectele și criteriile luate în considerare:

1. *Modernizarea* este condiționat de momentul în care se poate considera că există *terminologia românească*, delimitată după criteriile mai puțin complexe.

Unii cercetători plasează începutul terminologiilor românești în secolul XVIII (Chivu 1980–1981), chiar dacă „specializarea este insuficientă” și trebuie să se înregistreze în seama de „cronologia etapelor pentru formarea unui lexic specializat (Chivu 1980 I: 48,53). Această interpretare apare și la Oprea (1996: 49) și, uneori, este dusă mai departe când se afirmă (Ursu 1962: 7) că „în secolele XVIII–XIX se face trecerea de la stadiul vechi (subl.n.) la stadiul modern al limbii române literare” și, implicit, al terminologiilor românești, pentru că „în a doua jumătate a secolului XIX se perfecționează stilul științific” (Ursu 1962: 125).

Alți specialiști (Munteanu, 1978: 210) afirmă categoric că „stilul științific este o creație a secolului XIX”, pentru că în această perioadă există un anumit stadiu al cunoașterii și condiții extralingvistice favorabile asimilării noșunilor noi (Munteanu, 1978: 129–130, 214; I. Gheorghiu 1982: 154, 169–170, Ursu, Ursu 2004: 174, 263).

„Perfecționarea” terminologiilor (considerată echivalentă cu modernizarea – Gheorghiu 1982: 117) este datorată „creșterii nivelului de specializare” (Oprea 1996: 9) și se face, cum admit aproape toți specialiștii ca un proces gradual, în etape (Chivu 1981 V: 513; Gheorghiu 1982: 120–121, Oprea 1996: 49). Nu lipsesc însă și aprecieri generalizante care nu înregistrează în seama de aceste etape, considerând că „după 1860... până în zilele noastre... stilul științific se dezvoltă și că „după 1900 stilul științific se consolidează terminologic... sub aspectul actual” (Munteanu, 1978: 214).

Afirmările de mai sus, valabile mai ales prin raportare la perioadele anterioare nu reflectă formele concrete de modernizare din secolele XIX și XX.

2. Interpretarea *modernizării* lexicului specializat în funcție de *diversificarea specializării*, reflectare atât a aspectelor extralingvistice, cât și a caracteristicilor lingvistice, este utilizată în mică măsură. Se semnalează o reprezentare limitată a domeniilor dezvoltate dreptat (Gheorghiu 1982: 148, Oprea 1996: 6). Se constată că, în anumite perioade „tendința de specializare este tot mai accentuată” (Chivu 1981 V: 512), ajungându-se la o mai mare diversitate terminologică (Munteanu, 1978: 208; Ursu, Ursu 2004: 171), față de perioadele de început, când anumite terminologii nu erau bine delimitate (de exemplu fizica, chimia, farmacia de medicină, geometria, farmacia de astronomie, geografie – v. Chivu 1981 III, IV).

3. *Inovația* ca factor evident de *evoluție* se asociază de multe ori cu *modernizarea*. Numită și *înnoire*, precizată prin opoziția cu *vechiul* (Oprea 1996: 42) sau cu *tradiția* (Pan Dindelegan 1997: 5–12), *inovația* se prezintă diferit în funcție de etapele la care ne raportăm și de aspectele luate în considerare.

Se admite că *inovația* (*înnoirea*) există la sfârșitul secolului XVIII prin raportare la etapele anterioare (Chivu 2001: 289, 329). *Inovația* constatată în secolul XX, mai ales în a doua jumătate, are însă forme de manifestare diferite în funcție de alte criterii (Pan Dindelegan 1997). Înainte de toate trebuie precizat că *inovația* privește *modalitățile de expresie* (împrumuturi sau calcuri, neologisme latino-romane, internaționale sau de alte origini), aceste aspecte fiind cu precizie în atenția lingviștilor care s-au ocupat de lexicul specializat. *Evoluția conceptual-semantico* sau *mobilitatea denotativă* (semnalate ca importante – Pan Dindelegan 1997: 7) au fost luate în considerare în mult mai mică măsură.

Raportarea la *sursele externe* ale *inovațiilor terminologice* nu se limitează la probleme etimologice, ci, în anumite etape înseamnă și o *racordare internațională*, posibil în funcție de factori diverși. La sfârșitul secolului al XIX-lea afilierea științifică internațională era cu totul limitată la câteva domenii (medicină, de exemplu) și la câteva personalități care se impuseră în societățile științifice internaționale. În secolul XX, participările științifice internaționale fac progres continuu, excelând în epoca actuală.

Cele mai importante *inovații* în terminologii sunt cele *conceptual-semantic* și nu pot fi apreciate după „o listă de cuvinte” (Chivu 1980 I: 112). Pentru perioade mai vechi, un rol important îl au *textele specializate* (Oprea 1996: 17, 44; Dimitrescu 2002: 34, 55; aceeași observație se poate face pe marginea textelor de agronomie din anii 1850).

4. O formă de apreciere a *modernizării* terminologiilor a fost *raportarea la actualitate*, chiar dacă nu s-au precizat întotdeauna aspectele luate în considerare, respectiv formele de expresie sau evoluția denotativă (Gheție 1982: 125, Ursu, Ursu 2004: 279). În multe cazuri aprecierile au un caracter general: „terminologia se fixează treptat sub aspectul ei actual” (Munteanu, 1978: 214) sau unii termeni „i-au păstrat actualitatea”, specificându-se pozitiv că analiza se face „din perspectiva dezvoltării ulterioare” (Chivu 1980 II: 57–59, V: 510). Credem că această perspectivă este într-adevăr relevantă mai ales la nivel conceptual-semantic și trebuie precis diferențiată în funcție de perioadele delimitate în secolele XIX–XX.

5. Așa cum s-a arătat, formarea unei terminologii presupune *impunerea unor termeni* prin mijloace de diferite tipuri. Impunerea înseamnă *normare terminologică* realizată în moduri profund diferite în cele două secole analizate. Secolul XVIII și chiar XIX nu dispun de suficiente mijloace de normare, deci dicționarele au în mică măsură această capacitate, un rol important avându-le textele (tiințifice sau didactice). Asocierea textelor cu impunerea prin foruri științifice românești sau internaționale funcționează parțial și numai în anumite domenii (medicina, de exemplu).

Normarea (normalizarea) sau *standardizarea* se dezvoltă spre mijlocul secolului XX, odată cu crearea *terminologiei* ca știință și este o caracteristică a epocii actuale. Puterea normativă a unor foruri științifice, academice (românești sau străine) care se ocupă de impunerea codurilor terminologice. Paralel, și din perspective normative diferite, un rol important au dicționarele specializate și chiar dicționarele generale, tot mai numeroase și mai importante în a doua jumătate a secolului XX. Dicționarele de orice tip reprezintă modalități de normare mai accesibile și contribuie la sistematizarea datelor specializate (de exemplu în lingvistică – v. DSL) sau la corectarea competențelor în diferite tipuri de comunicare (dicționarele generale).

II 1. Importanța analizei conceptual-semantică pentru a determina modernizarea sub diferitele ei aspecte rezultă cu claritate la nivelul unităților de bază în lexicul specializat: **TERMEN, TERMINOLOGIE și ART ȘTIINȚIFIC**. Sub aspectul expresiei aceste unități nu diferă în secolele XIX–XX, dar analiza bazată pe dicționare și texte arată modificări denotative importante și inegale, cu consecințe asupra interpretării *modernizării*.

TERMENUL ca unitate lexicală specializată (diferit de *vorbă, zicătură, cuvânt*) apare de la mijlocul secolului XIX, dar ca unitate de bază al unei *științe terminologice* (delimitată abia în deceniul al patrulea al secolului XX și dezvoltată treptat după aceea) nu s-a impus integral nici astăzi (*termenul* fiind adeseori sinonim cu *cuvânt*).

Interpretarea **TERMENULUI** ca unitate lexicală specializată s-a făcut treptat și în forme diferite. Primul pas în această direcție este constituit de dicționare din secolul XIX (Stamati 1851, Costinescu 1870, Laurian, Massim 1871–1876) care operează cu o marcată diacritic notată **t**, urmată de indicarea unor domenii mai mult sau mai puțin limitate: *matematic, fizic*, de exemplu: **t. de mat.** (ceea ce explică de ce Ursu 1962: 289 înregistrează numai utilizarea din *matematic*). Dependența sintagmatică (combinarea cu numele unui domeniu) este obligatorie pentru exprimarea sensului specializat (și se păstrează în mare măsură și astăzi). Dicționarele din a doua parte a secolului XIX diversifică domeniile indicate, de exemplu: „termen de arhitectură, de gramatică” (Costinescu 1870, Laurian, Massim 1871–1876), ceea ce înseamnă o generalizare a sensului specializat, explicitată prin definiție „numirile și expresiunile proprii acestor arte și științe (subl. n.)” (Laurian, Massim 1871–1876). Rezultă astfel o primă corelație între **TERMEN** și **ART ȘTIINȚIFIC** ca unități ale lexicului specializat.

Poziția față de TERMEN ca unitate lexicală specializată nu este însă foarte clară pentru că dicționarele din secolul XIX fie nu-i rezervă un articol, fie îl înregistrează cu sensuri uzuale concrete, desemnând „limite în spațiu sau în timp”. Cu excepția sensului echivalent cu „hotar”, care a ieșit din uz (v. DLR seria nouă, dar și DEX, DEXI), celelalte sensuri s-au părăsit pe primele locuri în dicționarele actuale. Numai unele dicționare propun o evoluție a sensurilor din care rezultă tendința de specializare. Enciclopedia lui Diaconovici (1902) favorizează legătura prin sensul „exprimare potrivită (într-un anumit domeniu)”, fără când chiar legătura cu TERMINOLOGIE.

Sensul TERMENULUI ca „unitate de bază a unei terminologii” nu apare în dicționarele generale actuale și rezultă numai implicit din DE (1966) care înregistrează numai sensuri specializate cu marca de domeniu și cu definiții științifice. Acest sens apare numai în dicționarele specializate (DSL 1997–2005, DEA 2004), odată cu dezvoltarea TERMINOLOGIEI și este definit riguros ca „unitate a cunoașterii, cu conținut stabil, univoc într-un anumit domeniu, desemnat prin semnificații determinanți lingvistici sau nelingvistici – v. triumphiul terminologic” (Bidu-Vrăncescu 2007: 57). Din altă perspectivă, în DEA (2004) apare un alt aspect al modernizării, rezultat din utilizarea *informaticii* în prelucrarea datelor terminologice, în memorarea lor în *fișiere* sau *baze de date*. În funcție de această abordare, TERMENUL dezvoltă numeroase hiponime: *termen admis*, *termen asociat*, *termen depreciat*, *termen nepreferat (nondescriptor)*, *termen nerecomandat (termen respins)* etc. Rezultă nu numai o modernizare legată de stadiul actual al cunoașterii și al metodelor de cercetare, ci și o specializare extremă la un anumit nivel al cercetării.

TERMINOLOGIA ca „știința termenilor” are o evoluție care se plasează aproape integral în secolul XX. Numai unele dicționare din secolul XIX îi rezervă un articol (Poenar 1840, Laurian, Massim 1871–1876), înregistrând aproape exclusiv un sens concret „sumă a termenilor proprii unei anumite științe”, cu totul izolat și insuficient explicat, „știința termenilor, a zicerilor tehnice” (Costinescu 1870). Dicționarele generale actuale prezintă acest tratament, fără să reflecte evoluția produsă, mai ales în ultimele decenii, în ce privește TERMINOLOGIA.

TERMINOLOGIA este în prezent o știință preocupată de probleme complexe, ceea ce impune diferențieri de interpretare datorate atât specialiștilor în diferite domenii ale științei, cât și lingviștilor (v. DSL 2005: 535). Din perspectiva specialiștilor, ceea ce interesează *știința terminologică* este *normarea (normalizarea)* sau *standardizarea* riguroasă a termenilor prin coduri stabilite de foruri internaționale (ISO, Afterm, Term Net) sau naționale ASRO-Asociația de Standardizare Română, afiliată ISO). Standardizarea impune termenii cu sensurile specializate pe domenii și cu formele lingvistice adecvate, iar dicționarele generale trebuie să reflecte în mare măsură aceste sensuri, fapt care le atrage o valoare normativă pe care nu au avut-o în alte perioade. Așa se explică, de exemplu, indicarea riguroasă a marcurilor de domeniu în DEXI, alături de definițiile sensurilor specializate. Rezultă că normarea se face pe două trepte de specializare în actuala etapă de „democratizare a cunoașterii” sau „laicizare a științelor” (Bidu-Vrăncescu 2007: 16–18), care se caracterizează prin tendința de extindere a unor termeni dincolo de domeniul lor strict. Este o tendință numită *determinologizare* (a lexicului specializat) proprie societăților moderne din secolul XX (Bidu-Vrăncescu 2007: 155–181) și opus formelor de *specializare terminologică* din secolul XIX.

O altă precizare care trebuie făcută în legătură cu standardizarea termenilor în epoca actuală privește terminologiile în curs de formare. Altfel spus, epoca actuală se caracterizează printr-o *dinamic deosebită a terminologiilor*, care presupune forme diferite de normare. Domenii noi precum marketingul economic, marketingul politic, terminologia schimbărilor climatice (majoritatea interdisciplinare, dar cu interpretări specifice) nu dispun egal de forme normate (și nici unul din aceste domenii nu sunt standardizate ISO). În aceste situații, identificarea termenilor specifici se face la nivelul textelor specializate care promovează noile domenii (similar cu secolul XIX). Pornind de la aceste texte se elaborează treptat glosare, indici sau chiar dicționare specializate. Rolul analizelor lingvistice în impunerea (normarea) din aceste terminologii este foarte mare.

II 2. Pornind de la constatarea că dicționare din secolul XIX defineau TERMINOLOGIA ca „sumă termenilor specifici tiințelor și artelor (subl. n.)” sau că MEDICINA sau unele ramuri ale ei erau clasate fie prin „artă”, fie prin „tiință”, se impune analiza sensurilor lor.

ART are în prima jumătate a secolului XIX definiția „pricepere de a face bine un lucru, meșteșug”. Dicționarele din a doua jumătate a secolului XIX includ un sens specializat sintagmatic: *arte militare, arte mecanice, arte tehnice*, dar și *arte frumoase, arte musicale, arte teatrale*. Prin aceste sintagme se produce o specializare treptată, dar cu un caracter mai puțin delimitat față de sensul actual. În dicționarele din prima jumătate a secolului XX (DLR seria veche 1913, Candrea, Adamescu 1926) se constată că s-a produs evoluția semantică, pe primul loc aflându-se sensul actual: „exprimare prin cuvinte, culori, sunete și gesturi, emoțiilor estetice”, sens desemnat sintetic de sintagma *opere de artă*. Evoluția semantică ulterioară a termenului ART a înfățișat în mare parte sensurile concrete având un drum mai scurt și mai rapid decât al celorlalți termeni analizați, sensul actual, modern fiind impus definitiv în prima jumătate a secolului XX.

Ca și celelalte unități lexicale analizate, TIIN (SCIIN) are în dicționarele din secolul XIX un sens general, în limba comună: „cunoaștere, cunoștință, știință, conștiință” (sensuri grupate sub marca (în v.) de dicționarele actuale). Specializarea sensului se produce treptat, de la sintagme sporadic înregistrate: *tiință naturală* (1829), *tiință a medicului* (1862) la sintagme mai variate în dicționarele de la sfârșitul secolului XIX: „științe teologice, științe filosofice, științe matematice, știința chimică” (Laurian și Massim 1871–1876). În aceeași perioadă, TIIN își delimitează sensul în opoziție cu ART: „știința (subl. n.) se mărginește la teoria, în timp ce arta aplică știința” sau „știința este față de artă ca teorema față de problema” (Costinescu 1870, Laurian, Massim 1871–1876). Specializarea în direcția sensului actual („domeniu de cunoștințe veridice, sistematic exprimate” – DLR seria nouă) s-a făcut (ca și la ART de la sfârșitul secolului XIX) și este redată de sintagma impusă mult mai târziu, în secolul XX *om de știință*.

III Analiza efectuată arată că termenii fundamentali pentru lexicul specializat TERMEN, TERMINOLOGIE, ART, TIIN au avut o evoluție similară parțială ca direcție și ca forme de exprimare condiționate sintagmatic, fixarea sensului specializat generic actual prezentând diferențe din mai multe puncte de vedere. Dacă, sub aspectul expresiei, în secolul XIX erau deja impuse formele actuale, analiza conceptual-semantică arată diferențe importante în funcție de perioadele de referință din cele două secole. De exemplu, *specializarea terminologică* în secolul XIX este o formă de modernizare diferită și chiar opusă tendinței de *determinologizare* existentă în anumite forme de comunicare de la sfârșitul secolului XX prin extinderea termenilor specializați în limba comună, ca o caracteristică a modernizării. Specializarea și determinologizarea apar diferit în cele două secole analizate, chiar dacă, la modul general, ele reprezintă forme de modernizare a exprimării lingvistice. Varietatea acestor tendințe din evoluția lexicului specializat susține ipoteza de la care am pornit: că nu se poate vorbi de modernizarea acestuia la modul general.

REFERINTE BIBLIOGRAFICE

- Bidu-Vrăncăneanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mi care. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București.
- Chivu, Gh., 1980-1981, „Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1640-1780). I. Stilul textelor geografice”, *Limba română*, XXIX, 2, 1980, p. 111–122, „Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1640-1780). II. Stilul textelor lingvistice”, *Limba română*, XXX, 1, 1981, p. 45–60, „Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1640-1780). III. Stilul textelor matematice”, *Limba română*, XXX, 2, 1981, p. 139-147, „Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1640-1780). IV. Stilul textelor medicale”, *Limba română*, XXX, 3, 1981, p. 221–231, „Stilul celor mai vechi texte științifice românești (1640-1780). V. Stilul textelor filozofice”, *Limba română*, XXX, 5, 1981, p. 505–514.
- Chivu, Gh., 2001, *Avea româna literară veche variante stilistice?*, București, Editura Academiei Române (Conferințele Academiei Române).

- Dimitrescu, Florica, 2002, *Drumul neîntrerupt al limbii române*, Cluj, Editura Clusium.
- Gheie, Ion, 1982, *Introducere în studiul limbii române literare*, București, Editura Științifică.
- Munteanu, Ștefan, Vasile, 1978, *Istoria limbii române literare*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Oprea, Ioan, 1996, *Terminologia filozofică românească modernă*, București, Editura Științifică.
- Pană Dindelegan, Gabirela, 1997, „Terminologia lingvistică actuală între tradiție și inovație”, *Limbă și literatură*, 2, p. 5–12.
- Ursu, N. A., 1962 – *Formarea terminologiei științifice românești*, București, Editura Științifică.
- Ursu, N. A., Despina Ursu, 2004, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare*, I, II, Iași, Editura Cronica.

DIC IONARE

- Poenar 1840 – *Vocabulaire français-valaque*, P. Poyenar, F. Aaron, G. Hill, Bucarest.
- Stamati 1851 – *Dicționarul românesc de cuvinte tehnice și altele greu de înțeles*, Iași, Tipografia Buciumului Român.
- Costinescu 1870 – *Vocabularul romano-francez pe dicționarul Academiei Franceze*, de Ion Costinescu, București.
- Laurian și Massim 1871-1876 – *Dicționarul limbii române. După înscrierea dată de Societatea Academică Română*, elaborat ca proiect, Noua Tipografie a laboratorilor români, tomul I (A–H), 1871, tomul II (I–Z), 1876; tomul III – Glosariu.
- Diaconovici 1898-1902 – *Enciclopedia Română*, publicat de dr. C. Diaconovich, tom I-III, editura și tiparul lui W. Kraft.
- CA 1926 – I. Aurel Candrea și Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat*, Partea I și Partea a II-a, București, Editura „Cartea Românească”, 1926–1931.
- DLR – seria veche – *Dicționarul limbii române*, tomul I–II, Academia Română, 1913–1937, București, Librăriile Socec.
- DLR – seria nouă – *Dicționarul limbii române*, Seria nouă, București, Editura Academiei Române, 1965–2001.
- DE – *Dicționar enciclopedic Română*, vol. I–IV, București, Editura Politică, 1962–1966.
- DEX 1997 – *Dicționar explicativ al limbii române*, coord. Ion Coteanu și Luiza și Mircea Seche-edea, a doua, București, Editura Academiei.
- DEXI 2007 – *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, coordonator științific Eugenia Dima, Chișinău, Editura Arc-Gunivas.
- DSL – *Dicționar de științe ale limbii*, Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Cîlărașu, Liliana Ionescu Ruxandoiu, Mihaela Manca, Gabriela Pană Dindelegan, București, Editura Științifică, 1997, Editura Nemira, 2002, 2005.
- DEA 2004 – *Dicționar explicativ pentru științe exacte. Terminologie*, coord. Gheorghe Drăgan, București, Editura Academiei Române și Editura Agir.

The Modernization of the Specialized Vocabulary. Notes

In this article, we propose a delimitation of the concept *modernization of the specialized vocabulary*, based on the aspects taken into consideration by several researchers and on the behavior of the specialized vocabulary in the XIX and XX centuries. The analysis of many situations and examples has shown that, during these two centuries, this modernization has undergone several different paths. The first one is represented by *terminological specialization*, which took place in the XIX century and in the first part of the XX century. In the second part of the XX century and nowadays one may observe, on the one hand, a tendency of excessive specializations and, on the other hand, a *de-terminologization* process (i.e., the extension of specialized terms beyond their domain). The multiple situations discussed in the paper show that one cannot talk about a general modernization of the specialized vocabulary (as some have attempted in various studies).